

AZ EGYHÁZ PRÓFÉTAI KÜLDETÉSE

Missziológiai tanulmány

Szűcs Sándor
2003. május

*„A keresztyénségnek a világhoz való viszonyát két éles tulajdonság jellemzi. Az egyik az, hogy lényegesen különbözni akar a világtól, tehát szemben áll vele. A másik az, hogy ebben a világban kíván megvalósulni, tehát nemcsak összefér, hanem elegyedik vele. Mind a kettő lényeges tulajdonsága az evangéliumnak. Ha nem volna más, mint a világ, felesleges volna, nem volna értelme és életcélja. Ha pedig nem kapcsolódnék a világgal, hanem rajta kívül rendezkednek be, sohasem lenne keresztyén élet, hanem üres ábránd és terméketlen tűnődés. A keresztyénségnek kell a világ, hogy csináljon belőle valamit, a világnak kell a keresztyénség, hogy legyen belőle valami.
(Ravasz László: A keresztyénség és a világ feszültsége)*

„Az egyháznak az ő sajátos rendeltetéséből eredő specifikus színe nem beleolvad az egységes emberi élet spektrumába, hanem inkább elüt attól. Az Isten egyháza - a Jézus Krisztus evangéliumával megbízottan - nem egyik összetevője az egységes emberi életnek, mint azt a liberalizmus gondolta, hanem inkább határa. Határa minden rendnek és rendetlenségnek, minden forradalmi aktivitásnak és minden reakcionárius tespedésnek... Az egyház a népért van, de nem azt, hanem egyedül Isten igéjét szolgálja. Rendeltetése folytán pedig éppen akkor szolgál a népnek, amikor az Isten igéjét szolgálja közöttte.

(Vályi Nagy Ervinnek: „Testvéri Izenet” 1950.)

Az egyház prófétai szolgálata tulajdonképpen ennek a határnak a bátor átlépése, és a határátkelő megmutatása minél többeknek.

TARTALOM

1. Az egyház meghatározása és küldetése

- 1.1. Az egyház a héber és görög szavak jelentése és használata és a hitvallásunk alapján
- 1.2. Az egyház küldetése általában
- 1.3. Az egyház missziói küldetése

2. A próféta szolgálata és ajándék meghatározása

- 2.1. Próféta az Ószövetségben
- 2.2. Próféta az Újszövetségben
- 2.3. Próféta, mint kegyelmi ajándék

3. Az egyház próféta szolgálata meghatározása (definíció)

4. Az egyház eszközei a próféta szolgálata betöltéséhez

- 4.1. Az istentisztelet és az igehirdetés
- 4.2. A misszió
- 4.3. A lelkigondozás
- 4.4. A tanítás
- 4.5. A társadalmi szerepvállalás

5. Az egyház próféta szolgálata kudarcai a saját közelmúltunkban – és a megoldási javaslatok

- 5.1. A jelen és a jövő helyett a múltra való koncentráció
- 5.2. Megalkuvás az igazsággal és az igazságossággal
- 5.3. Döntésre hívás helyett nevelés, átélések helyett rutin

1. Az egyház meghatározása és küldetése

1.1. Az egyház a héber és görög szavak jelentése és használata és a hitvallásunk alapján

A héber קהל szó jelentése „gyülekezet”, és a Septuaginta ezt általában az „ekklésia” szóval adja vissza. Nem feltétlenül egyházi értelemben használja a héber (pl. 1Móz 28:3, 49:6, Zsolt 26:5), bár leggyakrabban mégis Izrael közösségére vonatkozik.

A görög „ekklésia” szintén „gyülekezetet” jelent, etimológiája szerint „kihívott, összehívott”, de eredete szerint inkább politikai színezete van, mint vallási. Eredeti jelentésében az ÚT-ban mindössze kétszer fordul elő: Csel 19:32.41.

Az ekklésia szó tartalmának változása és elmélyülése az ÚT-ban:

a.) Csel 19:39.41

Itt a csoport pogányokból áll, akik jogtalanul gyűltek össze, amit a római hatóságok nem néztek jó szemmel.

b.) Csel 7:38

Itt már zsidók egy csoportjáról van szó, akik azért gyűltek össze, hogy a Tórát átvegyék Mózesztől. Ez a választott népközössége.

c.) Ef 1:22-23

Krisztus testéről, a Gyülekezetről van szó. Erre már az jellemző, hogy újonnan születettekből áll. Ez a Gyülekezet egyetemes, beletartozik minden hívő – azonban nem „láthatatlan”, mert sok látható tagja van, inkább „egyetemes gyülekezet”.

d.) Róm 16:5, 1Kor 16:19, Kol 4:15, Filem 2

ezek a gyülekezetek helyi közösségei Krisztus testének.

Az „egyház” vagy „gyülekezet” tehát azoknak a világból kihívottaknak közössége, akik Jézus Krisztusban az üdvösségüket megtalálták és elfogadták, akik újonnan születtek, betagozódtak egy helyi gyülekezetbe, amely része Krisztus testének, az Ekklésiának.

Baptista hitvallásunk szerint:

Hisszük, hogy az újszövetségi gyülekezet azoknak az újjászületett és bementített hívőknek a közössége, akik Jézus Krisztust megváltójuknak elfogadják, és az ő Igéje szerint élnek.

Valljuk, hogy az újszövetségi gyülekezet nyilvánvaló ismertetőjegyei: a tiszta igehirdetés, a bementítés és az úrvacsora Ige szerinti alkalmazása, az imádkozás és az éneklés, az önkéntes adakozás, a szeretetszolgálat és a gyülekezeti fegyelem.

Hisszük, hogy van egy szent, egyetemes, és láthatatlan egyház, ennek feje Jézus Krisztus, és tagjai a különféle látható egyházak közül mindazok, akik a Bárány vérében megmosattak és a Szentlélek által újjászülettek.

Hisszük, hogy gyülekezeteink az egyetemes egyháznak, Krisztus testének élő részei, és minden esetben, amikor a Szentírásra épülő hitelveiket a gyakorlatban következetesen megvalósítják, a láthatatlan közösség látható képmásai.

1.2. Az egyház küldetése általában

Az újszövetségi egyház küldetésének legszebb foglalatát a Csel 2:41-47 részében olvashatjuk, a jeruzsálemi gyülekezet jellemzéseként:

- A Szentírás tanítása és tanulmányozása
- A gyülekezeti fegyelem gyakorlása a Szentírás alapján, mind módszerében, mind értékrendszerében

- A hamis tanítások és tanítók leleplezése, és a szentek figyelmeztetése a felmerülő veszélyre
- Evangélizálás az elveszettek felé
- Közösség
- Isten imádásának, Felé való hódolatunknak közösségi kifejezése (istentisztelet)
- Egymásért való imádkozás
- Egymás terhének hordozása
- Szolgálat azok felé, akik lelki vagy testi szükségét szenvednek.

1.3. Az egyház missziói küldetése

Amint ugyanis az Atya küldte a Fiút, Ő is elküldte apostolait (Jn 20:21): „Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok minden nap, a világ végéig.” (Mt 28:18--20) Krisztus parancsát az üdvösség hirdetésére az Egyház kapta meg, hogy teljesítse azt a Föld végső határáig (Csel 1:8). Az Egyházat a Szentlélek készíteti az együttműködésre, hogy valóra váljék Isten terve, aki Krisztust tette meg az üdvösség útjává az egész világ számára. Az Egyház az evangélium hirdetésével hitre és a hit megvallására szólítja föl hallgatóit, előkészíti őket a keresztségre, kiragadja a tévedés és a bűn szolgaságából, beépíti őket Krisztus testébe, hogy a szeretet által felnőjenek Hozzá egészen a teljességig, Krisztus és az Egyház szolgálivá. Krisztus minden tanítványa köteles vállalni a hit terjesztésének reá eső részét, baptista elődeink ezt úgy fejezték ki: „minden baptista misszionárius”. Spurgeon egyik igehirdetésében azt mondta: „a gyülekezet vagy Isten munkatársa az emberek üdvösségre jutásában, vagy a Sátán munkatársa, mert hagyja az embereket a kárhozatba jutni!” Az egyház elsőrendű és legfontosabb küldetése tehát a misszió, az evangélium továbbadása.

2. A prófétai szolgálat és ajándék meghatározása

2.1. Próféta az Ószövetségben

A „prófétálás” jelentése és bibliai alkalmazása szerint is elsősorban Isten üzenetének kijelentése, hírül adása.

Izrael vénei a Lélek elnyerése után prófétálnak (4Móz 11:25-27). Ugyancsak extatikus állapotban vannak azok a próféták is, melybe belekeveredve Saul király is révületbe esik (1Sám 10:5kv. és 10kv), illetve nemcsak ő, hanem kiküldöttei is (1Sám 19:18kv). Ezt az állapotot - az eredetiben mindenütt a נָבִיא szó szerepel - mindenütt a Lélek munkájának tulajdonítja az Ószövetség (1Sám 10:6; 10:10; 19:20.23), de kapcsolatba hozza a zenével is (1Sám 10:5; vö. 2Kir 3:15). Ezt a szót alkalmazza a gonosz révület esetén is, amikor kiváltója Istentől küldött gonosz lélek (1Sám 18:10kv), valamint a Baál próféták extázisára is, amit tánccal, kiáltozással, önmaguk megsebesítésével gerjesztenek fel (1Kir 18:26-29). Persze ez a révület a „látható” oldal, megtörténik közben az üzenetközlés is, amit ugyanezzel a szóval jelöl a héber (1Kir 22:10.12). Sokkal később, Péter pünkösdi beszédében idézi a Jóel 3:1-et, ahol a Lélek általi prófétálásról van szó, és kapcsolatba hozza a tanítványok nyelveken szólásával (Csel 2:16kv; vö. 19,6!).

Az Ószövetség egyéb helyein mind a főnévi, mind az igei forma az üzenetközlésre vonatkozik, a révületről nincs szó. Ez a mellékjelentés azonban utalás arra, hogy a próféta nem a magáét mondja, hanem természetfölötti úton nyert közlést. Nyilván ugyanerre vonatkozik a „látó” רָאָה szó (1Sám 9:9.11.18kv; Ézs 30:10) és a „látnok” רָאָה (2Sám 24:11; Ézs 29:10): a próféta olyasmint lát, amit közönséges érzékeléssel nem lehet felfogni. Ezért került a prófétai könyvek címrátába a látomás רָאָה. Ezt hangsúlyozza az „Isten embere” megnevezés is (1Sám 9:6-10; 1Kir 17:18.24; 2Kir 1:9-13)

Az ószövetségi próféta feladata tehát elsődlegesen az Úr aktuális akaratának meghirdetése. Ez történhet úgy, hogy egy új helyzetben hirdet olyat, ami az eddigiekből következik, de a nép nem ismeri föl, hogyan kell alkalmazni az eddigi kijelentést az új helyzetben (ilyen pl. a próféták szociális tanítása). Történhet úgy, hogy a nép nem veszi tekintetbe Isten kijelentését, a próféta int, fedd, bűnbánatra szólít és ítéletet hirdet, végül konkrét helyzetekben megmondja Isten akaratát.

Egy hasonlatból visszakövetkeztetve érthetjük meg legvilágosabban az Ószövetség felfogását a próféta lényegéről (2Móz 4:14-16). Mózes arra hivatkozik, hogy ő nehezen beszél. Isten ekkor azt mondja neki, hogy Áron lesz az ő szószólója. Mózes adja a szájába a szavakat, tehát megmondja neki, mit kell mondania, ő pedig Mózes helyett beszél a néppel. „Te leszel számára „isten”, ő lesz a te szád!” Vagyis úgy, mint ahogy Isten megmondja a prófétának, mit kell mondania, az pedig Isten szájaként tovább mondja a népnek, úgy Mózes mondta Áronnak, Áron pedig a népnek (2Móz 7:1).

Mózes egyébként is jó példa, hogy a próféta jellemezhető összegyűjtjük, hiszen máig a zsidóság legnagyobb prófétájaként tartják számon. Mózeset Isten hívta el (2Móz 3. fejezet), és szemtől szemben beszélt vele (4Móz 12:6-8; 5Móz 34:10). Mózes szolgálata egyébként Istennek még az ősatyák idejében adott ígéreteiből fakad (2Móz 3:6.15). A Sínai-szövetség, a törvény, az istentisztelet rendje a korábbiak megvalósulása, de újabb lépés. Ehhez kell Mózes, akinek az Úr megmondja akaratát, ő pedig közli a néppel. A későbbi törvényt magyarázó, vagy a kultusz tisztaságának az őrei már az írásba foglalt törvényből indultak ki, azt alkalmazták, azok tehát nem próféták. De próféta volt Mózes abban az értelemben is, hogy a kijelentés alapján intette, feddette a népet, abban is, hogy kétes esetekben konkrét eligazítást kértek és kaptak általa az Úrtól.

A próféták társadalmi felelőssége kezdettől fogva figyelemmel kísérhető. Már Debóra történelemformáló tényező, ráadásul bíró is volt (Bír 4:5). Dávid udvarában Gád és Nátán működik, Ahijá megjövendöli (és ezzel előmozdítja) Jeroboám trónra léptét, majd később ugyanő elvettetését (1Kir 11:29kv; 14:1kv), egy ismeretlen tiltakozik a bételi oltár ellen (13:1kv), Jéhu Baasá király méltatlanságáról kap kijelentést - nyilván tovább is adta (1Kir 16:1-4), az ún. írópróféták ilyen működése közismert.

Ézsaiás, Jeremiás próféciái sok helyen szólnak az akkori társadalmi visszaélések ellen, a szegények kizsákmányolása, az idegen istenekkel elkövetett paráznaság ellen.

Az utolsó megjegyzés az ószövetségi prófétákkal kapcsolatban, hogy a próféták hiánya mindig csapást jelentett (1Sám 3,1; Zsolt 74,9)! Talán ezt is érdemes lenne átgondolnia a mai, próféta látás és küldetés nélkül csak a pusztában kóborló egyháznak!

2.2. Próféta az Újszövetségben

Az Újszövetség íróinak szilárd meggyőződése, hogy a próféták szája által maga Isten szólt (Mt 1:22; 2:15; Lk 1:70; Csel 3:18.21). Folyamatosan idézik is őket, névvel vagy anélkül, mondanivalójuk alátámasztására és annak fölmutatására, hogy Isten ígéretei beteljesednek.

A görög προφητη,, szóban a προ prepozíció, amely eredetileg a nyilvánosság előtt való szólásra utalt, átértelmeződik, fölveszi az „előre” értelmet: „Előre meghirdették” (Róm 1:2), „előre megmondták” (Róm 9:29; 2Pt 3:2), „előre látták” (Csel 2:31), „előre tanúskodtak” (1Pt 1:11). A próféták tehát azok, akik mindent előre megmondtak. Azonban itt is inkább Isten kijelentésének, határozatának „előre kijelentéséről” van szó, mint a szó általános jelentése szerinti „jövendöletről”.

Keresztelő Jánost mindenki prófétának tartotta (Mt 14:5; 21:26; Mk 11:32), sőt sokan Jánost „a” prófétának tartották, valószínűleg a visszatérő Illésnek, akiről Mal 3:1.23k szól, de még inkább az 5Móz 18:15-ben megígért nagy prófétának. Ez a próféta pedig már sokkal több, mint egy a próféták sorából, a messiási kor beköszöntését jelzi. A vizsgálódó kérdés talán arra is vonatkozik, hogy

nincsenek-e Jánosnak ennél magasabb, messiási igényei. Jézus is kiemeli őt a próféták sorából (Mt 11:9), János szerinte is nagyobb náluk.

Az Úr Jézus prófétai szolgálatából azt is megtudhatjuk, hogy két újszövetségi helyből is látható, hogy a prófétákkal kapcsolatos elvárás volt az is, ismerjék föl a rejtett dolgokat - legalábbis a bűnt. „Látom, hogy próféta vagy” - mondja a samaritánus asszony, amikor Jézus célzást tesz múltjára és jelenére (Jn 4:19). Simon farizeus pedig kétségbe vonja Jézus próféataságát, mert azt gondolja, Jézus nem tudja, hogy bűnös az a nő, aki a lábát megkeni (Lk 7:19). A folytatásban Jézus meggyőzi, hogy a nőt is, Simont is ismeri.

A béna meggyógyításának történetében fölismeri a barátok hitét, de az írástudók lelkében támadó botránkozást is (Mk 2:5.8, Mt 12:25; 22:18; Lk 6:8). Fölismeri, mi megy végbe tanítványai (Lk 6:47), a gazdag ifjú (Mk 10:21), Zákeus (Lk 19:5) és általában az emberek lelkében (Jn 2:24kv).

Bár az Újszövetség kevesebbet beszél a prófétákról, mint az Ó, mégis megemlíti közülük néhányat név szerint is, a küldetésükről pedig a legtöbb apostoli levélben olvashatunk.

Agabosz próféta megjövendöli a bekövetkező éhséget (Csel 11:28) és Pál elfogatását (Csel 21:10kv). Isten lelke által közli a prófétákkal a bekövetkező eseményeket (Jel 22:6). Próféták adnak iránymutatást Barnabás és Pál (Csel 13:1kv), valamint Timóteus (1Tim 1:18; 4:14) szolgálatba állításához. A próféták titkokat ismernek (1Kor 13:2), a kijelentés által az apostolokkal együtt tudják Isten üdvözítő akaratát (Ef 3:5kv). Vagyis néhány textustól eltekintve az Újszövetség prófétáinak is az a feladatuk, mint volt az ószövetségi prófétáknak: a kortársaknak közvetíteni Isten üzenetét. A próféta épít, bátorít, vigasztal (1Kor 14:3). A nyelveken szólással ellentétben érthetően beszél, ezért a legfontosabb kegyelmi ajándék (1Kor 14:1kv). Feltárja a szív titkait és megtérésre juttat (1Kor 14:24kv). A felsorolásokban rögtön az apostol után következik (1Kor 12:28k; Ef 2:20; 3:5; 4:11; Jel 18:20). Máskor a tanítóval áll együtt (Csel 13:1; Róm 12:6kv; 1Kor 12:28kv; Ef 4:11). Fontos azonban látni, hogy az Újszövetségben a döntő kijelentés Krisztusban megtörtént, a prófécia az igehirdetés egyik formája lett, ami a keresztyén gyülekezetben belül kritizálható, ha másik kap kinyilatkoztatást, az elsőnek el kell hallgatnia, engedelmeskedni kell a másik prófétának (1Kor 14:29-33).

Összefoglalásul megállapítható, hogy a prófétai szolgálat Jézus Krisztus után alapvető változáson ment keresztül amiről maga Jézus két fontos helyen is szól: „Mert minden próféta és a törvény János idejéig prófétált” (Mt 11:13), valamint: „A törvényt és a prófétákat Jánosig hirdették, azóta az Isten országának örömhírét hirdetik” (Lk 16:16). Tehát az újszövetségi prófétizmus új tartalmat nyert Jézus után: egyik oldalon leszűkült, nem elsőrendű feladata, hogy jövendöljön, egyáltalán nem feladata, hogy a új kijelentéseket közöljön – sokkal inkább a Jézus által hirdetett evangélium által rátapint az emberek bűnére, titkolt múltjára, és megítél, összetör, bűnbánatra és Jézus általi szabadulásra hív és vezet, azaz Isten szavának hatalmával és tekintélyével beleszól az emberek életébe.

2.3. Próféataság, mint kegyelmi ajándék

Pál apostol az 1Kor 14. rész első felében a legkívánatosabb lelki ajándékként nevezi meg a prófétálást: „Törekedjétek a szeretetre, buzgón kérjétek a lelki ajándékokat, de leginkább azt, hogy prófétálgatok. Mert aki nyelveken szól, nem emberekhez szól, hanem Istenhez. Nem is érti meg őt senki, mert a Lélek által szól titkokat. Aki pedig prófétál, emberekhez szól, és ezzel épít, bátorít, vigasztal. Aki nyelveken szól, önmagát építi, aki pedig prófétál, a gyülekezetet építi.”

A próféataság ajándékának megértéséhez arról sem szabad elfeledkezni, hogy amikor az apostolok írnak erről az ajándékról, az Újszövetségi Szentírás még nem létezett, tehát a mainál sokkal nagyobb szükség volt arra, hogy a gyülekezetben legyenek olyanok, akik Isten üzenetét világosan kihirdették, és akik a Szentlélek erejével bátorítottak, vigasztaltak és intettek. Tehát a prófétai ajándék célja nem új kijelentések vétele, hanem a már meglévő kijelentés, azaz a Szentírás üzenetének hatalommal való kihirdetése és applikálása az egyének és a népek, gyülekezetek életében – erre pedig a mai gyülekezetekben is ugyanolyan nagy szükség van, mint a régiekben.

A kegyelmi ajándékok kapcsán még két fontos alapelvet meg kell jegyeznünk.

Az egyik, hogy a kegyelmi ajándékok minden gyülekezet életében haszonként adatnak, hogy azok által a gyülekezet egészének szolgálata mennyei erőkkkel telítődhessen.

Pál apostol tanítása szerint a gyülekezet Krisztus teste, amelyben minden testrész a test szüksége szerint van jelen. Ahogyan egy ember nem csak fülből vagy szemből áll, a gyülekezetekben sincsen mindenkinek ugyanolyan kegyelmi ajándéka. Másrészt ahogyan nem találkozunk egyetlen test nélküli lábbal vagy kézzel, úgy a kegyelmi ajándékok, illetve a velük „rendelkező” személy sem élhet és szolgálhat gyülekezeti közösség, azaz test nélkül. Ez az alapelv érvényes a prófétai ajándéka is, egyetlen gyülekezetben sem fog mindenki prófétálni, de az sem biblikus, hogy egy-egy próféta, kiszakadva a gyülekezeti közösségből vándorolva prófétálja végig a fél világot. Tehát mint minden kegyelmi ajándék, a prófétai ajándék is a test részeként, tehát a gyülekezet szerves részeként működik biblikusan.

Ebből fakad, hogy meggyőződésem szerint minden helyi gyülekezet része Krisztus testének, de azon belül önállóan is testként kell funkcionálnia – tehát minden helyi gyülekezetben meg kellene lennie az összes kegyelmi ajándéknak – így a prófétálásnak is.

A másik alapelv, hogy szinte minden megnevezett kegyelmi ajándék olyan tevékenység vagy tulajdonság, amely a hívő élet alapelemei közé tartozik. Nem lehet elképzelni hívő embert hit, adakozás, könyörületesség, imádság, evangéliumhirdetés nélkül. Akinek azonban kegyelmi ajándékként adatik ezek közül valamelyik, azt a többitől, a mindennapostól sokkal hatalmasabban tudja gyakorolni, abban Isten őt különlegesen megáldja.

A prófétasággal kapcsolatban is így van ez: ha a prófétai szolgálatot abban határoztuk meg, hogy az az emberek életébe való beleszólás Isten hatalmas igéje által, akkor ezt is minden hívőnek tennie kell, amikor számot adhat a benne élő reménységről, amikor alkalma nyílik bizonyágot tenni, bátorítani, vigasztalni a környezetében élőket – akinek azonban ez kegyelmi ajándékként adatik Istentől, az a többiekénél sokkal bátrabban és hatalmasabban tudja ezt tenni.

3. Az egyház prófétai szolgálatának meghatározása - definíció

Ha összeillesztjük azt, amit az egyház, illetve a gyülekezet rendeltetéséről és küldetéséről, valamint a prófétai szolgálatról és ajándékról eddig megtudtunk, abból immáron könnyen kikövetkeztethetjük az egyház prófétai szolgálatának mibenlétét is.

Az egyház alapvető küldetése és rendeltetése Krisztus példája után, hogy „megkeresse és megtartsa” az elveszetteket – ebben pedig eszköz a prófétai szolgálat, amely által Isten Szentlelkének erejével, az ige világosságában „beleszól” az emberek, emberi közösségek, akár az egész társadalom életébe. Célja, hogy Isten akaratát kinyilvánítsa, bátorítson, vigasztaljon, intsen és az eljövendő dolgokra felkészítsen.

4. Az egyház eszközei a prófétai szolgálata betöltéséhez

4.1. Az istentisztelet és az igehirdetés

Az egyház prófétai szolgálatának legáltalánosabb formája a hirdetett ige, a prédikáció, valamint a „látható ige”, az istentisztelet és a szentségek. Prófétai küldetésének egyik fontos helyszíne tehát a templom, ahová összegyűlnek az emberek az Isten igéjének meghallgatására.

Mivel az igehirdetésről, mint prófétai szóról az eddigiekben és a következőkben is sok szó esett illetve esik még, néhány mondat erejéig koncentráljunk a „látható igehirdetésre”. Ezek közül elsősorban a két szentségnek van különös prófétai szerepe: a keresztségnek (bemerítésnek) a hitvallásban, az

úrvacsorának pedig a bűnvallásban nyilvánul meg az isteni üzenetközvetítő és személyiségformáló hatása.

4.2. A misszió

Semmilyen misszió nem képzelhető el prófétai hangsúly nélkül – ez az egyház prófétai küldetésének másik nagy területe, ahol az Istentől elfordult bűnös emberiség életébe szól bele Isten szava. A prófétai üzenetnek itt elsősorban bünt leleplező, ítélet- és kegyelemhirdető szerepe van.

4.3. A lelkipozítás

A lelkipozítói szolgálatában az Egyház az egyének sajátos életkörülményeibe és problémáiba viheti el Isten vigasztaló, bátorító vagy intő üzenetét. A prófétai szolgálat talán leghatásosabb módja, amikor a lelkipozítói beszélgetés létrejöttéhez szükséges már meglévő emberi kapcsolat hordozójává válhat Isten prófétai üzenetének személytől személyig terjedő átadásának. A lelkipozítás során megnyilvánuló prófétai üzenet hatása leginkább éppen abban áll, hogy egyértelművé válik az üzenet célszemélye, nem veszt el egy igehallgató tömegben, Isten egyenesen neki üzen. (lásd pl. Nátán és Dávid „lelkipozítói” beszélgetését!)

4.4. A tanítás

A tanításnak, mint az egyház életének egy igen jelentős részét képező tevékenységének és szolgálatának akkor van prófétai vetülete, amikor felülemelkedik a puszta információ átadáson, és neveléssé, élet- és jellemformálássá lesz. A görög *διακονο* etimológiai jelentése szerint is az a rabszolga volt, aki a rá bízottat mintegy kézen fogva elvezette a mesterhez. Ebben az értelemben lehet a tanításnak is prófétai szolgálata és küldetése – bár ez inkább a tanítás részeként, egy-egy mondat, szituáció keretében valósulhat meg, nem a tanítás egészében.

4.5. A társadalmi szerepvállalás

Ahogy a próféták minden korban felelték hangjukat a társadalmi igazságtalanságok ellen – úgy kell az egyháznak is hallatni a hangját, közvetítenie Isten üzenetét a mai társadalomban is. Sajnos éppen ezen a téren hajlamos az egyház kétféle szélsőséges viselkedésre: vagy valamiféle szerepcserébe merül, és magát kiáltja ki a társadalom irányítójának, ekkor válik politikaivá az egyház – vagy teljesen elzárkózik az őt körülvevő világtól, mindenestül bűnösnek kiáltva ki azt, ezzel viszont éppen a misszióterületéről mond le önként.

Ha az egyház szembemegy a tömegek kizsákmányolásával, a társadalmi érdektelenséggel és közönnyel, az emberek gazdasági, lelki-szellemi leépülésével, és kiveszi a részét a társadalom megsegítésében – prófétai módon cselekszik, mert azt az igazságosabb, krisztusibb jövőt vetíti előre látványosan, amelyet a Messiás ígér az övéinek. Az egyház társadalmi küldetése Isten rendtartásának hirdetése és bemutatása az emberi közösség talaján állva – amit egyébként a társadalom el is vár tőle. Ha teszi, emberszeretete és önzetlen segítsége felébreszti az azt látók lelkiismeretét, sőt, megváltoztathatja értékrendjüket, és Mestere példáját követve szolgálata által az üdvösséget is munkálja.

Ha az egyház a társadalomért él, akkor olyat tesz, amit maga a társadalom nem: szembe megy az önzéssel, az önmegvalósítással és az érdekekkel, és a cselekedeteivel mutatja be a jelenben munkálkodó, de az örökkévaló jövőt építő keresztyénség értelmét.

5. Az egyház prófétai szolgálatának kudarcai a saját közelmúltunkban – és a megoldási javaslatok

Az egyház prófétasága tehát elsősorban az ige hirdetésében, a Krisztus evangéliuma szolgálatában áll. Az egyház prófétai szolgálatával általában a korábbi egyházkorszakokban sem az volt a baj, hogy ne tudtuk volna, mit kell mondanunk - ahogyan Varga Zsigmond mondta: „olykor nincs nagy különbség az igaz és a hamis próféta mondanivalója között, az igazi eltérés az időzítésükben rejlik.”

Nem állítom, hogy a prófétai szolgálat olykori kudarcra mögött csak ezek, vagy minden közösségben ezek az általam felvetett problémák állnak – azonban sajnos tipikusnak tartom őket ahhoz, hogy érdemes legyen foglalkozni velük – ha csak néhány gondolat erejéig is.

5.1. A jelen és a jövő helyett a múltra való koncentráció

„Mai helyzetünket furcsa ellentmondásosság jellemzi. A társadalom szinte messianisztikus reménységgel tekint az egyházra, s vár tőle egyedül üdvözítő megoldásokat. Egyértelműen megnőtt az egyház nyilvánosság-karaktere.” (Bölcskei Gusztáv: „Az egyházkép változása a MRE utóbbi negyvenöt esztendejében, (Előadás a Coetus Theologorum 1990. szeptember 21-22-i ülésén)", Confessio 1991/1 22-25.old, kül. 24. old.) Eljött az idő, hogy bátran induljunk előre, és az evangélium hirdetésében ne a múlttól, hanem a jövőről beszéljünk. Mert sajnos több szempontból is a múltunkban ragadtunk:

a.) politikai-közéleti szempontból

A rendszerváltozás körül sokan jöttek elő rejtekükből és keresték az egyház valaha hallott, vagy csak ösztönösen várt, hiteles hangját. Ekkor azonban elkezdtünk az elmúlt negyven évről beszélni. Ezzel nem az a gond, hogy egy letűnt diktatúrát ne kellene feldolgozni, kritikusan kiértékelni, és annak a kritikának a tanulságaival továbbhaladni – az viszont főképp a történelmi egyházakban komoly gondot okozott, hogy azzal, hogy a megváltozott társadalmi rendszerben a múlt ellen kezdtek, kezdtünk prédikálni, az egyház komoly szereptévesztésbe került. A prófétai szolgálat nem a múlt felhánytorgatásából áll, hanem a jelenbe bátran beleszóló jövőbemutatásból. Amit sok szószéken ma elmondanak az „elmúlt negyven évről”, azt éppen az alatt a negyven év alatt kellett volna elmondani – akkor prófétai szó lett volna.

A ma nemzedéke a mai helyzetében várt, vár igei eligazítást az egyháztól. Az Egyház akkor tudott volna a jövőbe mutatni - jóslások nélkül -, ha az Eljövendőre mutat. Nem én, nem mi, hanem Ő, Jézus az, aki számít. Mintha túl sokat mutattunk volna magunkra. Lélektanilag érthető, ha a több évtizedes bezártságból felszabadult egyház végre meg akar nyilvánulni. Csakhogy, ez átcsaphat egyfajta lelki exhibicionizmusba. Gerhard Sauter mutat rá, hogy míg a hamis prófétizmus abszolutizálja a történelmet és annak adott pillanatát, hogy a saját fontosságát igazolja, az igazi prófécia Isten jövőjéről és ígéreteiről tanúskodik, mint már jelenvaló erőről, és ezt önmaga múlandóságának tudatában teszi. (Gerhard Sauter: Prófétai beszéd az egyházban és a világ előtt, Confessio 1997/2 7-16. old.) Az egyház ráadásul – ha mással nem tud – elkezd dicsekedni a történelmi múltjával. Pedig a reformátorok és a gályarabok, a meghurcolt és megkínzott anabaptisták nem arra valók, hogy satnya hitű utódnemzedékek rájuk hivatkozva maguknak követeljék meg nem érdemelt jussukat. Ők azért prédikáltak és azért haltak bele közülük sokan a prédikálásba, hogy a nyáj példaképeiként Krisztus követhetőségére mutassanak, arra, hogy nem lehet hivatkoznunk a körülményekre, ha nem akarjuk vállalni a követés következményeit – ahogyan erről Bonhoeffer írt sokat a börtönben eltöltött évei alatt.

b.) missziós-kegyességi szempontból

Ez talán még általánosabb és fájóbb pontja a mai Egyháznak – és ez különösen bennünket, baptistákat, és a volt SZET tagegyházait érinti. Ezek a kisegyházak túl történelmi ahhoz, hogy a hagyományaikban találják meg identitásukat, de nem elég maiak ahhoz, hogy fel tudják venni a „versenyt” a 21. század korszelleméhez jobban alkalmazkodó, általában független és a karizmatikusság felé hajló, aktív missziót folytató kis közösségekkel. Ennek az eredménye pedig az, hogy sok szószéken az egyház identitásának védelmében a bátor jelenformálás helyett a múlt nagy ébredéseibe, alakjaiba vagy eseményeibe, az évtizedes, régen jól bevált, de mára már megkérdőjelezhető „dogmáinkba” való görcsös belekapaszkodás, a szép „emlékekre” való hivatkozás helyettesíti a prófétai szót és tetteket.

Egy másfajta szempontból a múlthoz való ragaszkodást jelenti az is, hogy sok mai igehirdetés nem áll másból, mint a bibliai üzenet „akkor és ott”-jának kielemezéséből, a bibliai események és az egyháztörténelem felidézéséből, de hiányzik az egyén és a társadalom életébe beleszóló applikáció. Az igehirdetésekből elvész a prófétai erő és elvárás, hogy Isten ígéje ne csupán elméleti ismeretet adjon a múltban, akár a bibliai múltban már megtörtént eseményekről, hanem megváltoztassa a hétköznapi életünket és a miénkkel együtt a körülöttünk élőkét is. És ez sajnos az igehallgatásra éppúgy vonatkozik, mint az igehirdetésre – az elvallásiasodás letagadhatatlan jele, amikor egy istentiszteleten Isten múltban megtett csodáit ünnepeljük, és nem vagyunk átélői, tanúi a mai cselekedeteinek. Istentiszteleteink és általában kegyességi életünk inkább szól Istenről, mint szólna és cselekedne azon keresztül maga Isten. Sokkal több igeverset tanultunk meg a múltban, mint amennyit meg is valósítunk a jelenben. Ezzel azonban éppen a prófétai küldetésünk sérül, hiszen nekünk nem a Bibliai történetek vagy az egyháztörténelem konzerválása és folyamatos újratálatása a feladatunk, hanem az útkészítés és a találkozás.

A harmadik módja a múlthoz való ragaszkodásunk leleplezésének az, hogy sok gyülekezet jobban ragaszkodik a tárgyaihoz, az imaházaihoz, a padjaihoz – mint az emberi kapcsolataihoz! Az egyház mindig szívesebben épített épületeket, mint kapcsolatokat. Az épületek azonban mindig a múlthoz kötődnek, hiszen elmúló anyagból épülnek, nem prófétai szó, hiteles élet, kitartó emberszeretet és szolgálat kell hozzá, hanem megfelelő mennyiségű pénz és munkaerő. Az emberi kapcsolatok építése azonban mindig a jövőbe mutat, sőt, ha azt evangéliummal töltjük meg, akkor az örök élet felé mutat! Érdemes becsületesen átgondolni azt, hogy egy-egy közösség mennyi pénzt, időt, alkalmat áldoz anyagi javainak megszerzésébe és ápolására, és mennyit az emberi kapcsolatainak építésére. A prófétai küldetés ugyanis az emberi élet megváltoztatása, és nem a környezetüké!

5.2. Megalkuvás az igazsággal és az igazságossággal

A prófétai küldetés másik nagyon jellemző aspektusa Isten igazságának és igazságos ítéletének bátor kihirdetése. Nem érvényesül az igazság ott, ahol a bűnt megszokják és megmagyarázzák, ahol a bűnvallás inkább kötelező rutinyilatkozatban merült ki, mint valódi megbánásban és újrakezdésben, ahol testvérek és gyülekezetek tanulták meg a „békés együttélést” évtizedekre visszamenő, rendezetlen problémákkal és bűnökkel. *„Isten igazsága azt kívánta volna, hogy rehabilitáljuk az Ő igaz ígéje hirdetésének elsőbbségét, a gyülekezeti istentisztelet központi szerepét, a keresztség és az úrvacsora szentség-voltát és a diakónia természetes gyülekezeti funkciójának jellegét a gyülekezetépítésben”* – mondta Boross Géza („A presbiterek szerepe a gyülekezetépítésben”, Református Egyház 1998./6 127-130. old, kül. 128. old.) – ehelyett azonban sokan választanak valamiféle látszatbékességet az igazság rovására. Pedig sem a próféták, sem Jézus nem hagyta meg a rá bízottakat a békés bűnökben, akkor sem, ha megszokták, sőt, ragaszkodtak hozzájuk! A próféta szerepe élővé tenni azt, ami Istentől származik, mégpedig Isten tekintélyével és hatalmával élővé. A prófétikus egyházban, amely nem mond le arról, hogy átalakítsa, formálja az emberek életét, nem

lehet közömbösen ígét hallgatni, megszokásból úrvacsorához járulni, szolgálat és szolgáló élet nélkül, kényelmesen élvezni a gyülekezet kényelmét.

5.3. Döntésre hívás helyett nevelés, átélések helyett rutin

A harmadik probléma hasonló ehhez: az egyház maga is elfelejtett egy nagyon fontos dolgot, tudniillik azt, hogy nagy különbség van a tanulás és a döntés között. Hogy a keresztyénség igazában „döntés-ügy”, és nem „tanulás-ügy”. Az egyház ráállt a tanulásra és tanításra – és a keresztyének megtanulták oktatni és kioktatni a nem keresztyéneket. Ráadásul aki bizonyos elemi ismereteket elsajátított (tud már kánaáni nyelven beszélni, kitanulta a kötelező viselkedési normákat, és begyakorolta bizonyos kérdésekre a leggyakoribb válaszokat), azt már keresztyének szokás mondani. Csakhogy ez rettenetes tévedés, mert a keresztyénség elsősorban döntés, és csak azután van helye benne a tanulásnak (itt most nem a vasárnapi iskoláról beszélek, annak más a szerepe), az egész egzisztenciának a döntése valami mellett és nem egy absztrakt tudomány, nem egy ideológia, nem egy klubtagokra jellemző sajátos életmód, amit az ember megtanul és kitanul, és azután csinálja a dolgait ugyanúgy, mint mindenki más ezen a világon. Ez is mai probléma, testvéreim: a keresztyének tudnak valamit, ami mellett a határozott döntéseket az életben ritkán vállalják fel – viszont mindenkit minden helyzetben ki tudnak oktatni abból, hogy mi is a keresztyénség.

Még nagyobb baj az, hogy a mai ember nem tud és nem is szeret dönteni; nem tud keményen, kockázatosan állást foglalni, hogy "már pedig én ezt vallom, e szerint élek, senki engem el nem tántorít!" Ilyen embert lámpással kell keresni. Sodródnak az emberek, és egy kicsit igazat mondanak, egy kicsit hazudnak, egy kicsit szeretnek, egy kicsit utálkoznak az emberek fölött; egy kicsit világiak, egy kicsit vallásosak; úgy keveredik minden, ahogyan éppen a szél fúj, a hangulataink, az éppen aktuális társaságunk szerint. A kemény, egyértelmű, következetes döntés, az egzisztenciának az összemarkolása, és azután odatétele az oltárára, nos, ez sok mai ember előtt ismeretlen. Még ha az egyház tisztázná azt, hogy „emberek, itt igenis dönteni kell!”, akkor még mindig ott volna ez a nagy nyomorúság, hogy az emberek nem tudnak és nem szeretnek dönteni, inkább csak sodródni.

A próféták azonban mindig szembe mentek a sodródó tömegekkel, és mindig döntésre hívták Isten népét! Az egyház prófétai szolgálata is éppen ebben áll: döntésre hívni az Istentől elfordult embert és társadalmat. Tudatos és a következményeit is felvállaló döntésre a bűn és az Istennel való új élet között. Amíg az egyház ezt felvállalja és teszi, betölti azt, amiért Krisztus létrehozta – ha ezt nem teszi, a legfontosabb feladatáról feledkezik meg.